

zamonamizda ham o'qimagani bois turli aldovlarga ishonib, oq-qorani ajratolmay qabih yo'llarga kirib qolayotgan yoshlar uchrayotgani fikrimizni dalillaydi. Drama xalqqa kuchli ta'sir ko'rstadi. Dramadan ta'sirlanib Abdulla Qodiriy "Baxtsiz kuyov" pyesasini yozgani bizga ma'lum. Abdulla Qodiriy ilk pyesasini qanday yaratganini o'zi haqidagi xotiralardan bilib olishimiz mumkin: "1913-yilda chiqqan "Padarkush" pyesasi ta'sirida "Baxtsiz kuyov" degan teatr kitobini yozib yuborg'onimni o'zim ham payqamay qoldim", degandi. Demak, mazkur dramatik asar g'oyasi, kompozitsiyasining ayrim xususiyatlari Behbudiy bilan hamfikir adiblar – Fitrat, Cho'lpon, Avloniy, Qodiriy ijodiga o'zining ta'sirini ko'rsatganidan dalolat beradi. "Padarkush" dramasi o'zbek teatri sahnasida qo'yilgan ilk senariy sifatida tarixga muhrlanganini eslatib o'tish joiz.

Xususan, jadidlarimiz millatning yashamog'i, taraqqiy topmog'i uchun, birinchi navbatda, ozod, mustaqil bo'lmog'i lozimligini anglab yetdilar va keng xalqni uyg'otishga alohida e'tibor berdilar" [1,4]. Behbudiy Boy obrazi orqali pul, mol-dunyoga ega bo'lgan, ammo farzand tarbiyasi va ilmiga e'tibor bermagan kimsa sifatida aks ettiradi. Dramadagi boyning eng katta xatosi Ziyoli va Domlaning gapiga quloq solmaganligidadir. Asardagi domla va Ziyolining hayot yo'llari bir-biriga yaqin. Dramada ikki obraz xususiyatlari bir-biriga qarama-qarshi qo'yiladi. Domla va Ziyoli Boy, Toshmurod, Tangriqul, Toshmurod, Artun obrazlariga qarama-qarshi zidlangan tarzda ifodalanadi. Dramatik asar voqealarini o'zaro ziddiyat shakllantiradi. Bu vaziyatni ilmlilar va ilmsizlar o'rtasidagi kurash bilan izohlanadi. Adabiyotlar va metodologiya. Ushbu asar 1911-yilda yozilgan. Oradan ikki yil o'tgach, ushbu asar kitob holatda chop etiladi. "Turon truppassi 1914-1916 yillarda bu spektakl bilan butun Farg'ona vodiysini aylanib chiqdi. "Padarkush" Turkistonni

junbushga keltirgan inqilob yillarda ham sahnada tushmadi. Bir tomondan, millatni ma'rifat va taraqqiyot sari undashda buyuk rol o'ynagan bo'lsa, ikkinchi yodan professional o'zbek teatri va dramachiligining maydonga kelishi hamda taraqqiyotida muhim xizmat qildi" [2:166].

"Bizlarni xonavayron, bachaqiryon va bevatanu bandi qilg'on tarbiyasizlik va jaholatdur; bevatanlik darbadarlik, asorat faqir va zaruratu xorliklar hammasi ilmsizlik va betarbiyalikning mevasi va natijasidir". Behbudiyning bashorati orqali inson, faqat dunyoga taraqqiy qilgan xalq faqat ilm vositasi bilangina kamolatga erishishi mumkinligini anglaymiz.

Behbudiy siymosini Sadriddin Ayniy, Hoji Muin, Laziz Azizzoda, Solih Qosimov, Ahmad Aliyev, Naim Karimov, Begali Qosimov, Sirojiddin Ahmedov, Sherali Turdiyev, Halim Sayyid, Normurod Avazov, Zebo Ahrorova kabi olimlarning maqola va xotiralari orqali yana-da teranroq kashf etamiz [3:45].

Xulosa. Biz bir narsani yodimizdan chiqarmasligimiz kerak, mehnat mashaqqatsiz hech qachon biror narsaga erisha olmaysiz. Qachonki o'qib bilim olsak, shundagina hayot yo'limiz saodatli, umrimiz oxirigacha rohat-farog'atda o'tadi. Shuni ham unutmaslik kerakki, farzandlar aynan ota-onasidan o'rnak oladi. Bu hayotiy hikmatni Mahmudxo'ja Behbudiy tengdoshimiz Toshmurod misolida bizga buni yetqazmoqchi bo'lgan, albatta. «Padarkush» dramasi ana shunday ilm-ma'rifatga targ'ib va tashviq qilish e'tiboridan juda katta tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi "padarkush"lar ko'paymasligini, nafaqat padarkushlar balki ilmsizlarning o'zini kamaytirish kerak deb hisoblaymiz. Buning uchun, moddiy boyliklar oldida ilm, ta'lim, tarbiya qanchalik kata ma'naviy mulk ekanligini anglay olmog'imiz va O'qituvchilar sifatida yosh avlodga anglata olmog'imiz muhimdir.

Adabiyotlar

1. To'xliyev B., Karimov B., Usmonova K. O'rta ta'lim muassasalarining 10-sinfi va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun darslik-majmua «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti. –Toshkent: 2017.
2. Aliyev A. Ijod va izlanishlar. G'ofur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. -T.: 1976.
3. Ingliz tilidan Zulxumor Mirzayeva tarjimasi. "Jahon adabiyoti" jurnali, № 9, 2009.
4. Karimov B. «Adabiyot, badiiyat, abadiyat». -T.: Xotiralar, badialar, maqolalar. 2004.
5. Mirvaliev S. «Abdulla Qodiriy». -T.: «Fan». 1992.
6. Oosimov B., Yusupov Sh., Dolimov U., Rizayev Sh., Ahmedov S. Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti. – T.: "Ma'naviyat", 2004. 402-b. (Qasimov B., Yusupav Sh., Dolimov O., Rizayev Sh., Ahmedov S. Uzbek literature of the national renaissance)
7. Alimova D.A., Golovanov A.A. O'zbekiston mustabid sovet tuzumi davrida: siyosiy va mafkuraviy tazyiq oqibatlar. -L-T.: "O'zbekiston", 2000.
8. www.ziyo.uz.com.kutubxonasi.Mahmud xo'ja Behbudiy Padarkush dramasi.

REZYUME. Ushbu maqolada jadid adabiyotining yirik vakillaridan biri Mahmudxo'ja Behbudiyning "Padarkush" dramasi tahlil qilinadi. Undagi badiiy obrazlar izohga tortiladi. Hozirgi kundagi sharqona odatlarimiz bilan o'zaro solishtiriladi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье анализируется драма "Падаркуш" Махмудходжи Бехбуди, одного из крупнейших представителей джадидской литературы. Объясняются художественные образы в ней. В отличие от наших современных восточных обычаев. В работе подчеркивается, что образование играет важную роль в том, чтобы сделать каждого человека знающим и всесторонне развитым человеком.

SUMMARY. This article analyzes the drama "Padarkush" by Mahmudhoja Behbudi, one of the great representatives of Jadid literature. The artistic images in it are explained. Contrasted with our present-day oriental customs.

KOMPETENSIYA YONDASHUVI ASOSIDA TALABALARNING TEXNIK VA TEKNOLOGIK TAYYORGARLIGINI SHAKLLANTIRISH

N.Orinbetov – *pedagogika fanlari bo'vicha falsafa doktori, dotsent*

M.Amanbaev – *katta o'qituvchi*

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

X.Allamuratova – *tayanch doktorant*

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universiteti

Tayanch so'zlar: zamonaviy texnologiya va vositalar, zamonaviy laboratoriyalar, asbob-uskunalar va dasturiy ta'minotlar, texnik-texnologik tayyorgarlik, sun'iy intellekt, kiberxavfsizlik, robototexnika, masofaviy ta'lim, onlayn platforma, raqamli texnologiya, virtual laboratoriya va simuliyator, zamonaviy asbob-uskunalar va texnologiyalar.

Ключевые слова: современные технологии и инструменты, современные лаборатории, оборудование и программное обеспечение, техническая и технологическая подготовка, искусственный интеллект, кибербезопасность, робототехника, дистанционное обучение, онлайн-платформа, цифровые технологии, виртуальная лаборатория и симулятор, современное оборудование, аппаратное обеспечение, программное обеспечение и технологии.

Key words: modern technology and tools, modern laboratories, equipment and software, technical and technological training, artificial intelligence, cyber security, robotics, distance education, online platform, digital technology, virtual laboratory and simulator, modern equipment hardware, software and technology.

Respublikamizda ta'lim tizimini takomillashtirish orqali har tomonlama yetuk, barkamol, mustaqil fikrlashga qodir,

irodali, fidoiy va tashabbuskor kadrlarni tayyorlashga katta e'tibor berilayapdi. Hozirgi davrda ishlab chiqarishda

texnika va texnologiyalarning yangılanayotganligi, ilm va fanning jadal taraqqiyoti mutaxassis kadrlardan o'z bilimlarini mustaqil va muntazam ravishda chuqurlashtirib, yangilab, to'ldirib va kengaytirib borishni talab etadi.

Zamonaviy ta'lim makonida tez o'zgaruvchan texnologik va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga moslasha oladigan malakali mutaxassislarni tayyorlash vazifasi ayniqsa dolzarbdir. Zamonaviy texnologiya o'qituvchisidan talab qilinadigan asosiy kompetensiyalardan biri nafaqat o'z kasbiy faoliyatida zamonaviy texnik vositalar va texnologiyalardan foydalana olish, balki o'quvchilarda ham tegishli kompetensiyalarni shakllantirishdir. Bu esa bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini institutda tayyorlash jarayonida ularning texnik va texnologik kompetensiyasini rivojlantirishning samarali usullarini ishlab chiqish va joriy etishni taqozo etadi. Bunday yondashuv nafaqat o'quv jarayoni sifatini oshirish, balki bitiruvchilarning kasbiy faoliyat sharoitlariga, shuningdek, doimiy o'zgaruvchan texnologik landschaftga tezroq moslashishga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining texnik va texnologik kompetensiyasini rivojlantirish metodologiyasini ishlab chiqishning dolzarbligi o'quv jarayonining ehtiyojlari va zamonaviy mehnat bozori talablari bilan belgilanadi.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, u nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallashni, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatlarini rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Ushbu tadqiqot kontekstida kompetensiya ma'lum bir sohada kasbiy muammolarni samarali hal qilishga imkon beradigan bilim, ko'nikma, shaxsiy fazilatlar va qadriyatlarining integratsiyasi sifatida tushuniladi [1:24].

Texnik va texnologik kompetensiyani samarali rivojlantirish uchun quyidagi tamoyillarni hisobga olish kerak:

1. Tizimlilik va izchillik - bilim va ko'nikmalarning murakkabligi va chuqurligini bosqichma-bosqich oshirishni, shuningdek ularning kasbiy kompetensiyaga integratsiyalashuvini ta'minlash.

2. Talabalarining faolligi va mustaqilligi - talabalarning tadqiqot va loyiha faoliyatini rag'batlantirish, tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini tarbiyalash qobiliyatini rivojlantirish.

3. Amaliyotga yo'naltirilgan nazariy materialni amaliy faoliyat bilan yaqindan bog'lash, real holatlar va loyihalardan foydalanish.

4. Fanlararolik - muayyan kasbiy muammolarni hal qilish uchun turli fanlardan bilim va ko'nikmalarni birlashtirish.

5. Mulohaza va baholash – doimiy o'z-o'zini baholash va ta'lim jarayonini tuzatish, shuningdek erishilgan natijalarni baholash.

Ushbu tamoyillardan kelib chiqqan holda, nafaqat aniq texnik ko'nikmalarni, balki jamoada ishlash qobiliyati, ma'lumotlarni tahlil qilish va sintez qilish, shuningdek, qo'llash qobiliyati kabi umumiy malakalarni rivojlantirishga yordam beradigan ta'lim muhitini yangi sharoitlarda bilim yaratish muhimidir [3:101-109].

Talabalarining – texnik va texnologik tayyorgarligini shakllantirishda o'quv jarayoniga sun'iy intellekt (AI) va robototexnika vositalarining joriy etilishi ta'lim sifati va undan foydalanish imkoniyatini oshirish, shuningdek, talabalarni zamonaviy texnologik jamiyat muammolariga tayyorlash uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Mazkur texnologiyalarni bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasiga integratsiyalashuvi nafaqat o'quv jarayonini yangi vositalar va usullar bilan boyitish imkonini beradi, balki talabalarda yuqori texnologiyali muhitda ishlash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va vositalarni joriy etish muhim jihat bo'lib, bu ta'lim sifati va qulayligini oshirishga xizmat qilmoqda. Masofaviy ta'lim uchun onlayn platformalar, kasbiy faoliyatni taqlid qilish uchun virtual va

kengaytirilgan reallik, shuningdek, loyihalarni boshqarish, ma'lumotlarni tahlil qilish va jarayonlarni modellashtirish uchun turli xil axborot tizimlari va ilovalaridan foydalanish o'qitishni yanada interaktiv va real ish sharoitlariga yaqinlashtiradi.

O'quv jarayoniga sun'iy intellekt (AI) va robototexnika vositalarining joriy etilishi ta'lim sifati va undan foydalanish imkoniyatini oshirish, shuningdek, talabalarni zamonaviy texnologik jamiyat muammolariga tayyorlash uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Mazkur texnologiyalarni bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasiga integratsiyalashuvi nafaqat o'quv jarayonini yangi vositalar va usullar bilan boyitish imkonini beradi, balki talabalarda yuqori texnologiyali muhitda ishlash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Ta'limda sun'iy intellekt (AI) va robototexnikani qo'llashning asosiy yo'nalishlari:

1. Moslashuvchan ta'lim: AI talabaning o'quv jarayoni haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilishi, o'quv materiallari va o'rganish tezligini uning shaxsiy ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashi mumkin. Bu materialni chuqurroq va samaraliroq assimilyatsiya qilishga yordam beradi.

2. Ma'muriy jarayonlarni avtomatlashtirish: Oddiy ma'muriy vazifalarni avtomatlashtirish uchun sun'iy intellektidan foydalanish professor-o'qituvchilarning talabalar bilan yaqinroq muloqot qilish va individual ish uchun vaqtini bo'shatadi.

3. Virtual yordamchilar va chat-botlar: Sinfidan tashqari talabalarni qo'llab-quvvatlash uchun sun'iy intellektga asoslangan virtual yordamchilar va chatbotlardan foydalanish ularning savollariga real vaqtda javob berishga va kurs materialini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

4. Robototexnika o'quv quroli sifatida. Sinf loyihalari orqali robotlarni loyihalash va dasturlash talabalarda muhandislik ko'nikmalarini, jamoada ishlashni va murakkab texnik muammolarni hal qilishni rivojlantiradi.

5. AI va robototexnika sohasidagi ilmiy loyihalar. Tadqiqot loyihalarida ishtirok etish talabalarga ushbu texnologiyalarni chuqurroq o'rganishga imkon beradi, tanqidiy fikrlash va ilmiy tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Talabalarining texnik va texnologik tayyorgarligida raqamlashtirishning rolini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Zamonaviy o'quv jarayonida raqamlashtirish texnologiyalari nafaqat o'qitish vositasi, balki raqamli iqtisodiyotda ishlashga qodir malakali mutaxassislarni tayyorlashning ajralmas qismiga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalarni o'quv dasturlariga integratsiya qilish nafaqat masofaviy ta'lim uchun onlayn platformalar va resurslardan foydalanishni, balki o'qitishni ham o'z ichiga oladi.

Bundan tashqari, dasturlash asoslarini o'rganish va katta ma'lumotlar bilan ishlash texnologik ta'lim talabalari uchun tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Python, Java, C++ kabi dasturlash tillarini bilish, shuningdek, ma'lumotlar bazalari bilan ishlash va katta hajmdagi ma'lumotlarni tahliliy qayta ishlash qobiliyati bitiruvchilar uchun dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, ma'lumotlarni tahlil qilish, mashinalarni o'rganish sohasida keng istiqbollarni ochadi.

Texnik va texnologik tayyorgarlik sifatini oshirishda virtual laboratoriya va trenajyorlardan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu vositalar xavfsiz va boshqariladigan muhitda turli ishlab chiqarish va texnologik jarayonlarni simulyatsiya qilish, tajribalar va sinovlarni o'tkazish imkonini beradi. Virtual laboratoriyalar murakkab kontsepsiyalar va jarayonlarni namoyish qilish va asbob-uskunalar yoki materiallarga zarar yetkazish xavfisiz amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun idealdir [2:68-101].

Ijtimoiy tarmoqlardan ta'lim jarayonida foydalanish ta'lim olish imkoniyatini yaxshilash, faol o'rganish va talabalar ishtirokini rag'batlantirish, kasbiy tarmoqlarni kengaytirish kabi qator imtiyozlarni taqdim etadi. Biroq, ta'lim

muassasalari kontentni nazorat qilish, maxfiylikni ta'minlash va noto'g'ri ma'lumotlardan himoya qilish zarurati kabi muayyan muammolarga duch kelmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar:

- tarmoqdagi xatti-harakatlar qoidalarini, xavfsizlik va maxfiylikni ta'minlash choralarini belgilovchi ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish siyosatini ishlab chiqish.

- talabalar ijtimoiy tarmoqlar bilan ishlash, shu jumladan, kiberxavfsizlik va axborotni tanqidiy idrok etish masalalari.

- Ijtimoiy tarmoqlardan nafaqat ma'lumot tarqatish kanali, balki interaktiv ta'lim, loyiha ishlari va professional muloqotni tashkil qilish vositasi sifatida ham foydalanish.

- Talabalarni kelajakda ish qidirishda va professional o'zini namoyon qilishda yordam beradigan o'zlarining professional raqamli izlarini yaratishga undash.

Shunday qilib, tavsiya etilyotgan pedagogik shartlarni amalga oshirish kasbning texnologik tarkibiy qismini, maxsus bilim, ko'nikma va o'zlashtirish motivlarini rivojlantirish orqali texnik va texnologik kompetensiyani har tomonlama shakllantirish imkonini beradi.

Adabiyotlar

1. Алдияров К.Т. Интеграция обучения информатике и общетехническим дисциплинам в системе технического и профессионального образования в Республике Казахстан: автореферат дисс. ... док. пед. наук. – М.: 2013. –С. 47.

2. Борисов А.В. Повышение качества технико-технологической подготовки будущих учителей технологии (на примере обучения токарной обработке конструкционных материалов) [Текст]: дис. ... канд. пед. наук. – Сыктывкар: 2003. –С. 133.

3. Худяков А.Ю. Технологическая компетентность – одно из важнейших качеств учителя трудового обучения. // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2017. № 3. -С. 101-109.

REZYUME. Maqolada kompetensiya yondashuvi asosida talabalarning texnik va texnologik tayyorgarligini shakllantirish haqida fikr yuritilgan bo'lib, bunda talabalarning texnik va texnologik tayyorgarligini shakllandirishda o'quv jarayoniga sun'iy intellekt (AI), robototexnika va raqamli texnologiya vositalarini qo'llashning asosiy yo'nalishlari tahlil etilgan hamda ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается формирование технико-технологической готовности обучающихся на основе компетентностного подхода, а также анализируются основные направления применения инструментов искусственного интеллекта (ИИ), робототехники и цифровых технологий в образовательном процессе при формировании технико-технологической готовности обучающихся. и даны рекомендации по эффективному использованию социальных сетей.

SUMMARY. The article discusses the formation of technical and technological readiness of students based on the competence approach, and analyzes the main directions of applying artificial intelligence (AI), robotics and digital technology tools to the educational process in the formation of technical and technological readiness of students and recommendations are given on effective use of social networks.

O'QUVCHILARNING O'QUV YUTUQLARINI BAHOLASHDA «GOOGLE FORMS»NING IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

Sh.M.Pardayev – katta o'qituvchi

O'zbekiston milliy universiteti Jizzax filiali

Tayanch so'zlar: baholash, formativ baholash, summativ baholash, onlayn nazorat, Google Forms, test.

Ключевые слова: оценивание, формативное оценивание, суммативное оценивание, онлайн-контроль, Google Формы, тест.

Key words: assessment, formative assessment, summative assessment, online control, Google Forms, test.

Hozirgi kunda umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitish jarayoniga tatbiq etilayotgan yangilangan ta'lim dasturida bilim berish mazmuni yangilanib, o'quvchi, o'qituvchi va hatto ota-onalarning ta'lim jarayonidagi o'rni va roliga yangicha nuqtayi nazarlar shakllantirilmoqda. O'quv jarayonida har qanday pedagogik usul va uslublar qo'llanilsada, asosiy maqsad – o'quvchilarning dastur materialini mazmunini o'zlashtirilishiga, mavzuga bo'lgan qiziqishlarining ortishiga, olgan bilimlarini hayotda qo'llay olishiga erishish hisoblanadi. Darsda qo'llaniladigan usul va uslublar natijasida o'quvchi yakka holda, juftlikda va guruhda ishlashga o'rganadi, mustaqil fikrlaydi, izlanadi, tajriba o'tkazadi hamda olgan bilimlarini hayotda qo'llay oladigan shaxsga aylanadi. Yangilangan ta'lim dasturida o'quvchilarning bilim darajasi mezonli baholash yordamida amalga oshiriladi.

Baholash – o'quvchilarning axloqiy va aqliy rivojlanishiga hamda ularning hayotiy zarur bo'lgan kompetentliklarni egallashiga qaratilgan bilim faoliyatini o'lchash, talqin va tahlil qilish, shuningdek, ta'lim sifatini yaxshilash maqsadida davlat ta'lim standarti talablariga ushbu faoliyat natijalarining muvofiqligini aniqlash uchun o'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar bilan qayta aloqa o'rnatish jarayonidir.

Baholash o'qituvchilarga o'z o'quvchilarini tushunishga, ta'lim jarayonini nazorat qilishga, shuningdek, qulay o'quv muhitini yaratishga yordam beradigan keng ma'lumot spektrini o'z ichiga oladi. O'qituvchilar quyidagi vazifalarni bajarish uchun baholashdan foydalanadilar: shakllangan bilimlar hajmini va o'qitishdagi kompetentlik, ehtiyojlarning shakllanganlik darajasini aniqlash hamda o'qitish va o'zlashtirish yoki o'quvchilar tomonidan ta'lim natijalari yutuqlari monitoringi jarayonida o'quvchilar duch keladigan qiyinchiliklarni topish; ta'lim vazifalarini aniqlash: baholash natijalari ta'limning kelgusidagi

dasturini (mazmunini) aniqlaydi va ta'lim dasturini moslash yoki turlash zaruratini aniqlash imkoniyatini beradi; o'qitish materialini saralash; qulay o'quv muhitini ta'minlash uchun ta'lim jarayonida qanday matnlarni, ularning qanday darajada ekanligi va murakkabligini qo'llash zarurligini aniqlash imkoniyatini beradi; o'qitish usullarini tanlash; baholash natijalari asosida o'qituvchi ma'lumotni samaraliroq o'zlashtirishga yordam beradigan o'qitish usullarini tanlaydi; sayoz bilimga ega bo'lgan ba'zi o'quvchilarga ko'mak ko'rsatish: baholash natijasida darsgacha, dars paytida va darsdan keyin alohida yordam kerak bo'lgan o'quvchilarni aniqlashi; sinfni samaraliroq boshqarishni tashkil qilish: o'quvchilarni o'quv guruhlariga birlashtirish, topshiriqlarni taqsimlash, qulay o'quv muhitini yaratish va h.k.

Mezonli baholash – berilgan mezonlar asosida o'quvchilarning aniq erishgan natijalari bilan o'qitishdan kutilayotgan natijalarni o'zaro taqqoslash jarayonidir. Umumta'lim maktablaridagi mezonli baholash tizimi formativ va summativ baholashdan iborat.

Formativ baholash, material o'zlashtirishning o'ziga xos xususiyatlarini (ish bajarish sur'atini, mavzuni o'zlashtirish yo'llarini va h.k.) hisobga olgan holda o'quvchilar taraqqiyotini aniqlash uchun, shuningdek, muvaffaqiyatga erishish uchun tavsiyalar ishlab chiqish maqsadlarida qo'llaniladi. O'qituvchi formativ baholashda o'qitishni o'z vaqtida to'g'rilab turish, rejalashtirishga o'zgarishlar kiritish uchun, o'quvchilar esa – o'zlari bajarayotgan ish sifatini yaxshilash uchun foydalanadi. O'quvchining taraqqiyoti ta'lim sohalarida doirasida o'qitish maqsadlariga qo'shilgan ma'lum natijalarga erishish sifatida, o'quvchi tomonidan bajarilgan aniq bir ish asosida aniqlanadi [5].

. Formativ baholash – bu o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro qayta aloqaning uzluksiz jarayonidir. Qayta aloqa og'zaki va yozma, formal va noformal bo'lishi